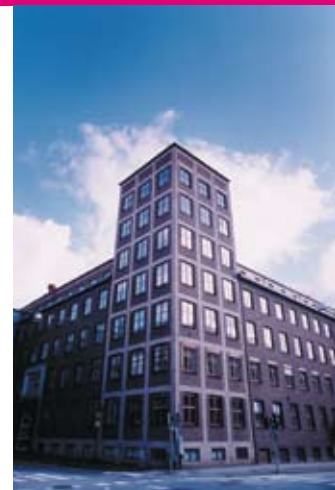

TRE DECENNIER EFTER ATT HA DÖDFÖRKLARATS
RESER SIG BORÅS TEXTILINDUSTRI UR ASKAN. MED
100 MILJONER KRONOR I BAGAGET SYR STADENS
GAMLA TEGELFABRIKER UPP FRAMTIDENS TYGER.

F R A M T I

D S F A B R I K E N

TEXTILSTADEN BORÅS ÄR EN tämligen anspråklös plats vid riksväg 40, lätt att förbise på färden mot Göteborg. Men den som sneglar åt höger vid rätt tillfälle kan se ett stort brunt tegelhus. Ett monument över forna dagars textilindustri – och beviset för dess fortlevnad.

I byggnaden på Bryggaregatan, mitt emot den nedlagda cigarrbutiken och träningslokalen som lockar förbipasserande att leva upp till sina nyårslöften, ligger Textilhögskolan. Det centrum för nyskapande design och postindustriell textilforskning som i dag förvaltar Borås rykte som textilstad.

För äldre boråsare är byggnaden synonym med ALGOTS, den svenska textilbranschens flaggskepp som i mitten av 1900-talet var Skandinavians största textilindustri, världsberömd för sin kostnadseffektiva och moderna produktionsteknik. På den tiden arbetade 70 procent av boråsarna i textilindustrin. När Algots tvingades i konkurs i slutet av sjuttioåret till följd av inre stridigheter, finansiella oreda och en omfattande lågpris konkurrens från Asien, blev 3000 personer arbetslösa. Teko-krisen var ett faktum och många tog den svenska textilindustrins död för given. Men de hade fel.

– VI ÄR VÄRLDSUNIKA, förklarar JONAS LARSSON, doktorand på Textilhögskolan i Borås, när han visar stickningsmaskinen »Stålfarmor«. Den tillverkar måttbeställda tröjor i ett stycke, efter varje kunds unika önskemål. Maskinen ser inte mycket ut för världen, men är en dyr historia på ungefär en och en halv miljon.

– Detta har tidigare bara funnits i Japan. Men snart kommer man kunna beställa stickade tröjor exakt som man vill ha dem via vår samarbetspartner i Stockholm, och via internet.

Projektet heter KNIT ON DEMAND och målet är att tekniken ska vara tillgänglig för svenska konsumenter i vår. Jonas Larsson

berättar att 30-40 procent av alla kläder som tillverkas i dag
förr eller senare hamnar på rea. De slumpas bort till kunder
som egentligen inte efterfrågar dem.

– Samhällets vinst med Knit On Demand är att den
överflödiga och onödiga produktionen minskar. Kundens
vinst är en måttanpassad produkt av hög kvalitet. Priset
är lite högre, men å andra sidan får man precis det plagg
man förväntar sig.

GENOM CENTRUM OCH norrut sträcker sig järnvägen mot
Herrljunga. Rälsen togs i bruk första gången 1863 och var
då helt avgörande för textilindustrins utveckling. Borås
kom nu i kontakt med Västra stambanan, och därigenom
hamnen i Göteborg, vilket var en förutsättning för att den
importerade bomullen skulle nå staden.

Ett femtiotal meter från järnvägen och ett stenkast
från centrum ligger Textil- och modefabriken, ett projekt
i samverkan mellan Espira och Högskolan i Borås. Här
erbjuds examinerade studenter en slags kreativ språng-
bräda ut i näringslivet. Med proffshjälp och kostnadsfri till-
gång till en egen ateljé får unga entreprenörer och kreatörer
chansen att utveckla och förfina sina idéer. Två av de verk-
samma i Textil- och modefabriken är Barbara Jansen och
Linda Worbin, båda inom fältet Smart Textiles. Begreppet
smarta textilier rymmer allt där nya applikationer och
dimensioner knyts till en textil produkt. Det kan handla
om vantar med inbyggda mobiltelefoner, väskor som ändrar
färg när det ringer eller linnen som mäter hjärtrytm. I vissa
fall sker forskningen med ett tydligt ändamål i sikte, en
funktion som på ett eller annat vis ska göra nytta i männis-
kors vardag. I andra fall är det snarare en lekfull grund-
forskning, där olika materials förmågor testas i konstnärliga
projekt utan ett tydligt praktiskt användningsområde.

Sommaren 2008 beslutade den statliga forsknings- och
utvecklingsmyndigheten Vinnova att bidra med 56 miljo-
ner kronor till Textilhögskolans forskning kring framtidens
kunskapsintensiva textilier. Lika många miljoner satsas av
en rad andra finansiärer under de kommande åtta åren.

BARBARA JANSEN kommer från Tyskland men flyttade till
Borås för att kunna fördjupa sin forskning kring hur man
kan väva in lysande fibrer i textil. I utställningslokalen och
sitt ateljérum på Textil- och modefabriken visar hon upp
föremålet för sin forskning, och beskriver med iver och en
blandning av tyska, svenska och engelska hur avgörande
hennes kontakt med Textilhögskolan och Smart Textiles
har varit för projektet.

– Jag studerade först i Berlin, men kom hit för att kunna
genomföra mina idéer praktiskt. Här finns all den utrust-
ning som jag saknade där, säger Barbara.

Hennes forskning rör sig mellan områdena hälsa,
teknologi och design, och syftar till att skapa nya ljuskällor
i våra hem. Vid textilhögskolan har man bland annat tagit
fram en gardin som absorberar solljus under dagen, och

VANTAR MED INBYGGDA MOBILTELEFONER, VASKOR SOM ÄNDRAR FÄRG NÄR DET RINGER ELLER LINNEN SOM MÄTER HJÄRTRYTM

sedan lyser upp rummet på kvällen. Som en förlängning av dagsljuset.

– Vi behöver ljus för att må bra, det märks inte minst här i Skandinavien. Därför handlar min forskning om hur man kan föra in nyttigt ljus i våra hem på ett nytt sätt, säger Barbara.

LINDA WORBIN ÄR DOKTORAND vid Textilhögskolan och även verksam i Textil- och modefabriken. Hennes forskning balanserar på gränsen mellan estetik och teknik.

Hon undersöker föränderliga mönsterbilder – motsatsen till de statiska textilier vi idag har i våra hem och våra garderober. Med hjälp av färger som påverkas av värme, och textilier som innehåller silvertrådar, har hon bland annat tagit fram tyger som kan ändra färg och mönster på kommando från kroppsrörelser.

– Jag har försökt skala bort så mycket estetik som möjligt för att kunna fokusera på olika funktioner, säger Linda Worbin och poängterar att denna typ av forskning inte har med produktionsutveckling att göra.

– Forskningen undersöker teknikens möjligheter, det är företagets roll att utveckla produkter.

I SIN NYUTKOMNA BOK *Industrial Cool*, Om postindustriella fabriker beskriver och diskuterar ROBERT WILLIM vid Lunds Universitet en trend i den postindustriella västvärlden.

Gamla fabriker med slitna fasader och mörka maskinrum blir föremål för ett slags ruinromantik, där lokalerna laddas med nya värden, upplevelser och intryck. Detta är ett faktum i textilstaden Borås. Och Algots gamla fabrik är ett ypperligt exempel på hur en traditionstyngd byggnad ges nytt liv i vår samtid. De långa raderna av symaskiner och löpande band är utbytta mot innovativ forskning, den senaste teknologin och den mest nyskapande designen. Textilindustrin försvann aldrig, den fick en ny kostym.

BJÖRN OWEN JOHANSSON

ÄR FRILANSJOURNALIST OCH BOSATT I BORÅS.

KNIT ON DEMAND.

ETT UNIKT SYSTEM FÖR MÅTTANPASSADE STICKADE PLAGG. GENOM ATT UNDERSÖKA OCH ANALYSERA OLIKA PRODUKTIONS-, TRANSPORT- OCH KVALITETSASPEKTER VILL MAN SKAPA NYA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR MODEINDUSTRINS KUNDRELATIONER. OCH MINSKA DAGENS ÖVERFLÖDIGA KLÄDPRODUKTION.

LYSANDE TEXTILIER.

OPTISKA FIBRER I TEXTILA PRODUKTER SKA FÅ VÅRA HEM ATT LYSA. TEXTIL HEMINREDNING BLIR MER ÄN DEKORATIV, OCH FÅR HELT NYA ANVÄNDNINGSMÖJLIGHETER. ETT EXEMPEL SOM REDAN FINNS, OCH FUNGERAR, ÄR EN GARDIN MED SOLCELLER. DEN FUNGERAR SOM EN SOLFÅNGARE PÅ DAGEN OCH EN LAMPA PÅ NATTEN.

RANDIGT BLIR RUTIGT.

TEXTILA YTOR ÄNDRAR FÄRG OCH MÖNSTER MED HJÄLP AV VÄRMEKÄNSLIG FÄRG, ELEKTRONISK UTRUSTNING OCH TRÅDLÖS KOMMUNIKATION. DU KAN TILL EXEMPEL SPELA »TRE I RAD« PÅ DEN RUTIGA KOKSDUKEN MED VARMA KAFFEKOPPAR, ELLER FÅ SOFFAN ATT BYTA MÖNSTER NÄR DET RINGER PÅ DÖRREN.

TYG SOM LÄKER SÅR.

NÄR NANOFIBRER MED SPECIELLA FÖRMÅGOR INTEGRERAS I TEXTILA PRODUKTER FÅR DE NYA ANVÄNDNINGSMÖJLIGHETER. FORSKNINGEN SKER I SAMVERKAN MED MÖLN-LYCKE HEALTH CARE. MÅLET ÄR ATT TA FRAM EN BAKTERIEDÖDANDE FIBERDUK, SOM SKA STIMULERA SÅRLÄKNING.

